



Latvijas Daudzbērnu
ģimeņu apvienība

Biedrība "Latvijas Daudzbērnu ģimeņu apvienība"
Paceplīša iela 10, Rīga, LV-1030
Reģ. Nr. 40008003700
www.kustiba3plus.lv
laiks.gimenei@gmail.com
Tālr.: +371 29481771

Rīga, 2026.gada 1.jūlijā
Nr. LDĢA-V-1-072026

**Demogrāfisko lietu padomes priekšsēdētājam,
Ministru prezidentam A.Kulberga kungam**
Informācijai:
Demogrāfisko lietu padomes locekļiem

Priekšlikumi ģimenes valsts politikas pilnveidei demogrāfiskās krīzes mazināšanai

Izsakām milzīgu pateicību Ministru kabinetam par 2027.gada 30.jūnijā pieņemtajiem grozījumiem Ministru kabineta 2024. gada 10. septembra noteikumos Nr. 598 "Latvijas Goda ģimenes apliecības programmas īstenošanas kārtība", paredzot saglabāt Goda ģimenes statusu līdz jaunākā bērna apgādības perioda beigām.

Vēlamies vārst Demogrāfisko lietu padomes uzmanību uz Latvijas Daudzbērnu ģimeņu apvienības (turpmāk LDĢA) ilgstoši rosinātajām iniciatīvām, kuras būtu īstenojamas vēl šogad.

1. Ņemot vērā kritisko Latvijas demogrāfisko situāciju, nepieciešams nostiprināt demogrāfisko problēmu risināšanu kā prioritāti parlamenta un ministru kabineta dienaskārtībā, abām institūcijām cieši sadarbojoties. Aicinām Ministru prezidentu **rosināt ikgadēja Demogrāfisko lietu padomes (turpmāk DLP) ziņojuma sagatavošanu un izskatīšanu parlamentā**, kurā tiktu aktualizētas demogrāfiskās situācijas izmaiņas un prognozes, veikts valsts īstenoto demogrāfiskās politikas aktivitāšu izvērtējums, kā arī uzskaitīti ieteicamie pasākumi, kas DLP ieskatā būtu īstenojami prioritāri nākamajā gadā. Ziņojums būtu jāizskata Saeimas sēdē, kurā parlamenta locekļiem būtu iespēja debatēt par paveikto demogrāfiskās situācijas uzlabošanā.
2. **Jāpilnveido Ministru kabineta 2024. gada 10. septembra noteikumus Nr. 598 "Latvijas Goda ģimenes apliecības programmas īstenošanas kārtība"**, paredzot saglabāt daudzbērnu ģimeņu bērniem tiesības saņemt bērna Goda ģimenes apliecības, ja viņu deklarētā vai reģistrētā dzīvesvieta ir Latvijas Republikā un viņi turpina iegūt izglītību līdz 24 gadu vecumam Latvijā, bet viņu vecāki ir miruši, emigrējuši vai darba dēļ deklarējuši savu dzīvesvietu citā valstī.
3. **Jāaktualizē MK noteikumi Nr.95 „Noteikumi par valsts palīdzību dzīvojamās telpas iegādei vai būvniecībai” noteiktie ALTUM garantiju un programmas “BALSTS” atbalsta apjomi** atbilstoši pēdējo gadu nekustamo

īpašumu cenu kāpumam un finansiālās spriedzes pieaugumam proporcionāli apgādājamo skaitam mājsaimniecībā.

- Programmā "BALSTS" subsīdijas apmēri jāpalielina līdz 12 000 EUR, ja ģimenē ir 3 bērni, bet 15 000 EUR apmērā, ja ģimenē ir 4 un vairāk bērni.
- Jāievieš papildus "BALSTS" subsīdija 3 000 EUR apmērā par katru nākamo bērnu, kurš piedzimst hipotekārā kredīta ņēmējam ALTUM garantijas periodā (bet ne ātrāk kā pēc 10 mēnešiem pēc kredīta paņemšanas).
- Programmā "Aizdevums mājokļa iegādei reģionos" jānodrošina zemāki (valsts subsidēti) aizdevuma procenti ģimenēm ar bērniem, lai vairāk ģimeņu spētu kvalificēties (šobrīd aizdevuma likme pēc pirmā gada ir mainīgā likme 3.52%+6 mēn. EURIBOR).
- Kopumā ALTUM jāvirzās uz bezprocentu (valsts subsidētu aizdevumu procentu) mājokļu aizdevumiem daudzbērnu ģimenēm.

4. Jāizskauž nevienlīdzība iedzīvotāju ienākuma nodokļa (turpmāk IIN) piemērošanā starp mājsaimniecībām ar un bez apgādājamām personām.

Izrietoši no valstī pieņemtā garantēto ienākumu aprēķina principa (pirmajai personai mājsaimniecībā 100%, katrai nākamajai 70%), arī IIN atvieglojumam par apgādībā esošām personām (turpmāk AAP) ir jābūt vismaz 70% no IIN atvieglojuma jeb neapliekamā minimuma (turpmāk NM), kāds tiek piemērots apgādniekam jeb darbaspējīgas personas darba algas ienākumiem. Straujās NM palielināšanas dēļ 2026.gadā AAP vairs sastāda tikai 45% no NM jeb 250 EUR pret 550 EUR mēnesī, tādējādi palielinot nodokļu piemērošanas nevienlīdzību starp mājsaimniecībām ar un bez bērniem. Aicinām iesaldēt NM 550 EUR apmērā turpmākos trīs gadus, grozot Likuma par iedzīvotāju ienākuma nodokli Pārejas noteikumu 197. punkta 2.daļu, kamēr budžeta iespējas ļaus sasniegt AAP vismaz 70% no NM. 2027.gadā NM nepalielināšana par 20 EUR mēnesī sniedz fiskāli neitrālu iespēju palielināt AAP vismaz par 60 EUR un nodrošināt AAP/NM attiecību jau 56% līmenī. Ja politiski nav iespējams vienoties par NM iesaldēšanu, rosinām atteikties no IIN atmaksas par attaisnotajiem izdevumiem darbaspējīgām personām, novirzot neatmaksāto IIN daļu AAP palielinājumam.

5. Jāpalielina kompensācija par maksas veselības aprūpes pakalpojumiem bērniem, atceļot attaisnoto izdevumu griestus un atlikuma pārcelšanas perioda ierobežojumu.

Ik gadu vecāku gada ienākuma deklarācijās tiek iesniegti attaisnotie izdevumi par bērnu veselības aprūpi par vairāk kā 15 miljoniem EUR. IIN atmaksa vidēji tiek izmaksāta tikai par 1/3 daļu, atlikumu pārceļot uz nākamajiem trim gadiem un daļu dzēšot bez IIN atmaksas, jo iztecējis pārcelšanas periods. Visbiežāk IIN atmaksu par bērnu veselības aprūpes izdevumiem neatgūst daudzbērnu vecāki, jo viņu IIN maksājumi nav tik lieli, lai koncentrētā periodā varētu attiecināt visus attaisnotos izdevumus. Attaisnoto izdevumu griestu atcelšana par bērniem sniegtajiem maksas veselības aprūpes pakalpojumiem un "neatprečoto" izdevumu pārcelšanas

perioda pagarināšana tuvinās nodokļu politiku Bērnu tiesību aizsardzības likuma 6.panta 2¹.daļas 3.punktā noteiktajam valsts pienākumam nodrošināt bērna vajadzībām atbilstošu veselības aizsardzību kā arī Veselības finansēšanas likuma 6.panta 2.daļas 1.punktā un 11.panta 2.daļas 1.punktā noteiktajām bērna tiesībām saņemt bezmaksas veselības aprūpes pakalpojumus valsts obligātās veselības apdrošināšanas ietvaros. Šī iniciatīva ir īstenojama fiskāli neitrāli, samazinot attaisnoto izdevumu apjomu darbspējīgām personām.

6. Nekavējoties jāizskauž vēsturiskā un šī brīža sieviešu diskriminācija, liedzot tām valsts sociālās drošības garantijas bērna kopšanas periodā.

- Lai dotu iespēju visām sievietēm bērna kopšanas periodā pavadīto laiku no 1991. līdz 1995.gadam ieskaitīt apdrošināšanas stāžā, jāuzsāk grozījumu izstrāde likumā "Par valsts pensijām" un likumā "Par valsts sociālo apdrošināšanu", kā arī MK noteikumos Nr.976 "Noteikumi par brīvprātīgu pievienošanos valsts sociālajai apdrošināšanai" un Nr.230 "Noteikumi par valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām no valsts pamatbudžeta un valsts sociālās apdrošināšanas speciālajiem budžetiem".
- Nepieciešams veikt izmaiņas Valsts sociālo pabalstu likuma 7.panta 2.daļā un likuma "Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 10.⁴ panta 2.daļā, paredzot, ka Bērna kopšanas pabalstu (turpmāk BKP) var saņemt jebkurš no vecākiem neatkarīgi, kurš ir Vecāku pabalsta (turpmāk VP) saņēmējs. Izmaiņas mazinās negatīvo ietekmi uz sieviešu sociālo drošību, laižot pasaulē un rūpējoties par bērnu. Šobrīd VP saņēmēju vidū strauji pieaug strādājošu tēvu proporcija, attiecīgi viņi saņem arī BKP, ko likums liedz saņemt otram vecākam. Rezultātā 17 % mammu, kas pēc bērna dzimšanas nestrādā, jo kopj bērnu līdz bērna 1,5 gada vecumam, ir liegta iespēja saņemt likumdevēja paredzētās minimālās sociālās garantijas (t.sk. apdrošināšanas stāžu un iemaksas pensiju kapitālā), kādas tās ir paredzētas likuma "Par sociālo apdrošināšanu" 5.panta 1.daļas 3.punktā BKP saņēmējam.

Papildus augšminētajiem ierosinājumiem informējam, ka ļoti piesardzīgi vērtējam Labklājības ministrijas ieceri apvienot Bērna kopšanas pabalstu un Vecāku pabalstu, piemērojot vienkāršotu 70% ienākumu atvietojamības principu. Sākotnējais ministrijas piedāvājums pasliktinās situāciju vecākiem, kuru vidējā bruto alga ir līdz 1500 EUR mēnesī, tādējādi vairojot trūkumu ģimenēs ar zemiem ienākumiem, bet ievērojami uzlabos situāciju vecākiem ar algām virs vidējās algas valstī, tādējādi palielinot labklājības nevienlīdzību starp bērniem.

Tāpat atkārtoti informējam, ka esam pret universālas bāzes pensijas ieviešanu, kas atkarīga no stāža un nevis no veiktajām sociālajām iemaksām. Piemaksu ieviešana par darba stāžu pēc 1996.gada ir netaisnīga pret tiem darba ņēmējiem, kuri vienmēr veikuši sociālās iemaksas vispārējā nodokļu režīmā, pretēji tiem, kas labprātīgi

izvēlējās ilgstoši būt nodarbināti atvieglotos nodokļu režīmos, piemēram, mikrouzņēmuma nodokļu režīmā periodā no 2010. līdz 2020.gadam, skaidri apzinoties, ka tiek veiktas nenožīmīgi mazas iemaksas pensiju kapitālā. Tāpat līdz 2021. gada 1. jūlijam apdrošināšanas stāžs tikai ieskaitīts arī par tādiem darba attiecību periodiem, kuros sociālās iemaksas netika prasītas vismaz no minimālās mēneša darba algas. Pensiju "izlīdzināšana" būs negatīva motivācija aktīvi piedalīties sava 1.pensiju līmeņa kapitāla veidošanā.

Ar cieņu

Elīna Treija
Latvijas Daudzbērnu ģimeņu apvienības
Valdes priekšsēdētāja

Kontaktiem:
29481771
Laiks.gimenei@gmail.com